הבכירה בג'. ממרתון: **בראש חדש בסליו.** הוי רביעה אחרונה: **לשאול.** להתפלל על הגשמים: **להתענות.** לגזור תענית אם לא ילדו: **ואמר ר' זירא לנודר.** דהנודר (פ) אין עד הגשם אין עד הגשמים אסור עד זמן רביעה שניה ומשמע אין שאמר עד הגשם אין דאמר עד הגשמים: **ואמרינן עלה כמאן אזלא וכו' כמאן כרבי יוסי.** דמיום י"ז עד יום כ"ג הוו שבעה ימים דלא ר' מאיר לא הוו אלא ה' ימים. אלמא דאפי' רבן (ג) גמליאל דמקיל הכא גבי נדרים דאמר עד שיגיע זמנה של רביעה אע"פ שעדיין לא ירדה סברא היא אתה מונה דאשונה ושניה ולא דאשונה בלבד לא שנא דאמר עד הגשם לא שנא דאמר עד הגשמים וקשיא לר' זירא: **אמר לך ר' זירא האי דאמר שניה לנודר היינו דאמר עד הגשמים.** וגשמים מרחי משמע אבל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה דאשונה קאמר ולא שניה: **מתני' אמר שאיני טועם עד ראש חדש אדר.** סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גמ'** מדקתני מתני' איני אסור אלא עד אדר הראשון אלמא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דתניא.** הרוצה לכתוב בשטר אדר הראשון כותב אדר הראשון אבל אם כתב אדר הראשון כותב אדר שני כותב סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין אמר אביי אפילו תימא ר"מ דידע דמעברא שתא הא דלא ידע והתניא

מיתיבי איזהו זמנה של רביעה הבכירה בג' בינונית בשבעה אפילה בעשרים ושלשה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובחודש כסליו וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו ואמרינן עלה בשלמא רביעה ראשונה לישאל שלישית להתענות אלא שניה למאי ואמר רבי זירא לנודר ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה כמאן כרבי יוסי ההוא דאמר עד הגשמים: **מתני'** קונם יין שאיני טועם לשנה נתעברה השנה אסור בה ובעיבורה עד ראש אדר עד ראש אדר הראשון עד סוף אדר עד סוף אדר הראשון: **גמ'** אלמא סתמא דאדר דקאמר ראשון הוא לימא מתני' רבי יהודה היא דתניא אדר הראשון כותב אדר הראשון אדר שני כותב אדר סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין אמר אביי אפילו תימא ר"מ דידע דמעברא שתא הא דלא ידע והתניא

מיתיבי איזהו זמנה של רביעה הבכירה בג' בינונית בשבעה אפילה בעשרים ושלשה. דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה רבי יוסי אומר בשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובחודש כסליו וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו ואמרינן עלה בשלמא רביעה ראשונה לישאל. לתפלה: שלישית להתענות. אם לא ירדו גשמים עד זמן רביעה שלישית אפילו פעם אחת מתענין היחידים שני וחמישי ושני. **שבעה ימים זה אחר זה.** שירדו גשמים עכשיו (ופסקו) [ולא פסקו] עד יום שניני וירדו ז' ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה ושלישית. **כמאן כרבי יוסי.** דר' יוסי הכי הוו בן רביעה ראשונה ושניה אז שניה ושלישית דראשונה ר"ז ושניה ומ"ג עד ל' ז' ימים ולא יום רביעה אחרונה דלכולהו מגלי לא הוי הכי דלר"מ דאמר רביעה אחרונה בג' ושניה בז' ליתא בין זו לזו אלא ארבעה ימים בין שניה לשלישית יש ר' ימים ולר' יהודה בין רביעה לשניה ר' ימים אבל בין שניה לשלישית יש [יומר] (ז' ימים) [תענית ה.].

מיתיבי. איזהו זמנה של רביעה בינונית בשבעה אפילה בעשרים ושלשה דברי רבי מאיר אומר בשבעה ובשבעה עשר ובעשרים ושלשה ובחודש כסליו וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידים מתענין עד שיגיע ר"ח כסליו ואמרינן עלה בשלמא רבעה ראשונה לישאל שלישית להתענות אלא שניה למאי ואמר רבי זירא לנודר ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה בהן רביעה ראשונה ושניה כמאן כרבי יוסי ההוא דאמר עד הגשמים. וגשמים מרחי משמע אבל אמר עד הגשם לעולם אימא לך עד זמן גשמים שהיא רביעה דאשונה קאמר ולא שניה: **מתני'** אמר שאיני טועם עד ראש חדש אדר. סתם אין אסור אלא עד ראש חדש אדר הראשון: **גמ'** מדקתני מתני' איני אסור אלא עד אדר הראשון אלמא דכל היכא דקאמר עד אדר סתמא אדר הראשון משמע ולא שני: **דתניא.** הרוצה לכתוב בשטר אדר הראשון כותב אדר הראשון אבל אם כתב אדר הראשון כותב אדר שני כותב סתם דברי ר"מ ר' יהודה אומר אדר הראשון כותב סתם אדר שני כותב תיניין אמר אביי אפילו תימא ר"מ דידע דמעברא שתא הא דלא ידע

תימא. מתניתין ר"מ ומתני' כגון דלא ידע דמעברא שתא הילכך כי אמר סתם אדר הראשון משמע ולא השני אלא נתכוון אלא לאדר הסמוך לשבט ובריתא דקתני אדר השני כותב סתם כגון דידע דמעברא שתא וכי אמר אדר סתם משמע אדר השני: **והתניא** הגשמים עקרין דהכי הוה מורמייהו דאינשי ואם אינא לדר' זירא דאמר דעד הגשם כולהו מודו דעד שיגיע זמן קאמר להו רשב"ג אודו לי מיהת ומאי אריא ירדו אפי' לא ירדו כלל כיון דכי נדר עד הגשם אמר והגיע זמנה של רביעה שניה לכולי עלמא אלים נדריה: **ומתרלינן ההוא דאמר עד הגשמים.** כלומר אי אמר עד הגשם אין גמי דלכולי עלמא בעד שיגיע זמן קגי אבל הכא במאי עסקינן דאמר עד הגשמים. זהו הפירוש הנכון בגמרא זו. אבל אחרים פירשו דמעיקרא ר' זירא ה"ק מחלוקת כלומר כי אפליגו במתני' ומיהו לכ"ע עד רביעה שניה מתסר למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא מ' אמר עד הגשמים אבל אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר דהייטו רביעה דאשונה למר עד שתרד ולמר עד שתגיע דוקא. וכי אמר מחלוקת כאילו אמר לא שנו. ומקשינן עליה מדרשב"ג דאמר אתה מונה בהן רביעה דאשונה ושניה אלמא אפי' אמר עד הגשם דקס"ד דבהכי עסקינן מיתסר[ה] עד רביעה שניה ומפרקינן הכא דאמר עד הגשמים: **מתני'** קונם יין שאני טועם לשנה[ו] **ונתעברה השנה אסור בה ובעבורה.** כגר כתבתי לעילא[ז] דעיקר רבותיה דמתני' דאפי' נודר מתחילת השנה כיון דאמר השנה לא אמרינן שנה אחת קאמר אלא אסור בה ובעבורה דהייטו י"ג חדש. מיהו דוקא באומר השנה אי נמי שנה זו אבל באומר שנה אחת סתם אין חדש העבור בכלל אע"פ שאותה שנה שנדר בה מעוברת שהרי אם לא נהג באחורו שנה זו משלים לשנה הבאה הפשוטה ואע"פ שאסור לו לעשות כן בתחילה לאיכא בל תאחר כיון שאם איחר מגלח בשנה אחרת הרי לא הוקבע נדרו בשנה זו שהיא מעוברת הילכך אפי' קיים אותה שנה זו אין חדש העיבור בכלל. והוסיף עוד הרשב"א ז"ל דאפי' באומר שנה אחת מיום זה אין חדש העיבור בכלל והיא רואה מדתנן בערכין פרק המוכר שדהו (דף לא.) המוכר בית בערי חומה אינו מונה אלא משעה שמכרה לו שנאמר[ח] עד מלאת לו שנה תמימה כשהוא אומר תמימה להביא חדש העבור. והאי מוכר בית בערי חומה כאומר שנה אחת מיום זה הוא דמשעת מכירה הוא מונה ואפי' הכי טעמא דרבי רחמנא הא לאו הכי מונה שנים עשר חדש ולא חדש העיבור. וכתב עוד ז"ל דאפי' זה הא דתנן בפרק האומל (מ"מ דף קב.) המשכיר בית לחבירו לשנה ונתעברה השנה נתעברה לשוכר באומר שנה זו או השנה הוא דלעולם יש לו לשוכר חדש העבור מיהו לא משכחת לה שיהו לו י"ג חדש אלא בעומד בראש השנה אבל בעומד באמצעה לא דאי אמר השנה או שנה זו אין לו אלא עד ראש השנה ואי אמר שנה אחת מיום זה אינו מונה אלא י"ב חודש מיום ליום. אלו דבריו ז"ל ואינו נראין לי דודאי עיקר הדוחיה דתנא לומר דבשנה מעוברת יש לו לשוכר שלשה עשר חדש ואם אמרת דלא משכחת לה אלא בעומד בראש השנה כל כי האי גוונא הוה ליה לתנא לפרושי ולא למתסם העבור ולמפסק דייקא דנתעברה לשוכר ולא משכחת לה אלא באורחא דחיקתא. ולפיכך נראה לי דעודר ושוכר כל אדקדק נדר ושכירות לחדש העבור ואמרו שנה אחת מיום זה ואחת מתמימין דפרק האומל כפשטה. וכי תימא אם כן מקשי ליה הכא דערכין לאו ראיה היא כלל שאילו היה תנאי בין מוכר ולוקח בשנה מעוברת לומר אם לא תגאל מיום זה לשנה אחרת יהא חלוט אין הכי נמי דלהכא חדש העבור לא הוה גריע רבותא אבל הכא אין מוכר ולוקח מתנין כלל אלא תורה היא שפסקה לכאי[ט] זמן בכל הנשים שאם לא יגאל עד שנה יהא נחלט, לכך אם לאו רבותא הוה אמינא דאורה זמן מ' פסקה לכל הלוקחין דהייטו י"ב חדש שנה ברוב שנים. והרי אתה רואה ברים פרקין [פא.] דלחי דאפי' בעומד בשנה מעוברת ואמר השנה דאי לאו דאשמועינן תנא הוה אמינא הלך אחר רוב שנים ולא אית בהון עיבור וכל שכן התורה שלא דברה על שנה ידועה דאי לאו רבותא הוה אמינא דשנה ברוב שנים קאמר דאכי אלמוך רבותא. כן נראה לי. ואני תוכך עוד לומר דאפי' בנדר שנה אחת סתם אסור בעבורה דמקשמא שנה זו משמע ואי פשע נמי קרוב אני לומר דאין לו תשלומין דמשמע חייל נדריה ויתבאר ממה שכתבתי ברים מכילתא [דף ג:] גבי כל תאחר דנזירות היכי משכחת לה כיון דאמר הריני נזיר הוה ליה נזיר וכו': **על**

מסורת הש"ס עם הוספות

ה) [תוספתא תענית פ"ק] תענית ו. ע"ב, ז) [תוספתא שם תענית שם ע"ב], ג) [תוספתא מגילה פ"ק], ד) ס: ד"ה אסור, ס) ויקרא כה ל.

הגהות הב"ח

(פ) רש"י ד"ה ואמר ר' זירא לנודר דהנודר אסור עד זמן פ"ל ותיבות בין עד הגשם בין עד הגשמים נמחק: (ב) ד"ה ואמרינן וכו' דאפי' רשב"ג דמיקל הכא:

פירוש הרא"ש

הבכירה בג' כו'. וכולם ממרתון: היחידים. מ"ש שמיוחדים מתענים כו': רביעה ראשונה לישאל. שלא מתפללין וחן על ומטר חוץ מן הגולה: שלישית להתענות. אם לא ירדו גשמים: אמר ר' זירא לנודר. דלאמרי ממתני': ואמרינן עלה כו'. מייתי לראיה דאף לרשב"ג מי זמן רביעה שניה בכל ענין דקלקא דעתך דאייתי אף כשאמר עד הגשם: כמאן כר' יוסי דאמר ראשונה בי"ז ושניה בכ"ג. והא דמגרך רשב"ג ירידת רביעה שניה לאו לגודר אלא שמתו אסור לאכל בשמלי הרגות. ומשמי הגמ' דאמר עד הגשמים: מתני' עד ר"ח אדר אדר הראשון. עד סוף אדר אדר הראשון. ומאיר לשון שאמר לעולם נקרא הראשון אדר הראשון גמ' אדר הראשון כותב. בשטרות ונגיטין אדר הראשון: הא דידע דמעברא. כשהוא יודע שהיא מעוברת סתם אדר שני משמע וכל מותני מעברות מכירין בעבור השנה הילכך מותנין אדר סתם. ומתני' בשלא ידע מעיבורה:

הגהות וציונים

ה) צ"ל אפילה בשבעה עשר (הגר"ש, וכ"ה בתוס' כאן בכור ד"ה. וכ"ה בתענית ו ע"א, ובכר"מ כאן): ח) צ"ל בראש חדש שם ובכר"מ כאן): ג) במשניות ובראב"ש הגירסא השנה. ולמשנה זו כיוון הש"ס לעיל ס ע"ב. וכ"מ מהר"ן (רש"ש). וראה להלן אות ו: ד) ס"א שני (גליון). והיא נוס' רמב"ם בהל' נדרים פ"ב ה"ו. וע"ש בראב"ד ובשאר ראשונים: ט) צ"ל ומיתתר (הגר"ש): י) צ"ל השנה (כת"י). וראה אות ג: יא) בכת"י שפסקה להם: יב) צ"ל ולהכי איתי ואמרינן עלה (הגר"ש, תפ"ל): יג) צ"ל ר"ג יאמר דשניה. ותיבות "ורבי דירא" ליתא (הגר"ש): יד) צ"ל דבכל ענין שניה לנודר (תפ"ל): טו) צ"ל א"נ כדמפרש (תפ"ל): לו) ע"ש בתענית, ואולי צ"ל שנאמרו כשירדו כו' ודאי לא נאמרו, אמנם ברשב"א כלפנינו: מז) צ"ל וכו' יהודה הלכה (הגר"ש):

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פ"ט מהל' נדרים הל' יא טוש"ע יו"ד סי' רכ סעי' יח: לח ג מיי' שם הל' ו סמג לאוין רמב טוש"ע שם סעי' ז: לט ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ח וע"ש: מ ה טוש"ע שם סי' קכו סעי' ז בהג"ה וטוש"ע שו"ע שיטן מגן סעי' כח: מא ו מיי' פ"ט מהל' נדרים הל"ו סמג לאוין רמב טוש"ע שם סעי' ד:

תוספות

מיתיבי איזהו זמנה של רביעה. כלומר לתשובה. בשלשה ממרתון. ביטנות כו': אפילה. פירוש אמרוכה מ"ר. רבי יהודה אומר כו'. אין היחידים מתענין. בפ"ק דתענית (דף י.) ממפרש מאן יחידים דבנן ומתענין ומתפללין שירדו גשמים: רביעה ראשונה לישאל. לומר וחן על ומטר. [ומייר] שלא בגולה ובגולה כמו אתן אין שואלין עד שיגיע בתקופה [תענית י.]: להתענות. אם לא ירדו: אלא שניה. למה הוצרכה. ואמר רבי זירא (לומר) [לנודר] שאם נדר על הגשמים שניה קאמר: ואמרינן עלה כמאן אזלא הא דתניא רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה אתה מונה להם רביעה ראשונה ושניה כמאן כר' יוסי. דאמר מ"ז ליכא ז' ימים בין רשב"ג דעד הגשם רביעה דאשונה קאמר. והכא [ט] אומר עלה אתה מונה בהם [רביעה דאשונה ושניה] בתוכן שבעה ימים וכרבי יוסי דאמר לעיל (מ"ח) [מ"ז] בכ"ג אליכא אלא שבעה ימים בימים, [וכרבי זירא] נמי אמר [ט] דשניה לנודר דמשמע השתא דהכל [י] שניהו לנודר אף היכא דאמר עד הגשם: ומשני דאמר עד הגשמים. וא"ת וכשב"ג אמאי נקט גשמים שירדו והא (לקמן) מתני' תנן עד שיגיע זמן של רביעה שניה. וי"ל דנקט ירדו (בשמעינ') [בשמעינ' לרביעה דאשונה כ] דהמפרש פ"ק דתענית (דף ו:) לענין הלכך בשמעינ' הרגשון שבתחתון [כ] כשירדו דוקא דבלא ירידה ולאי לא הותרו: אפור בה ובעבורה. עד סופה דעיבורה הוי בכלל שנה ושנה: ר' יהודה אומר אדר ראשון כותב סתם אדר שני כותב תניין. וכר' יהודה [מ]: הא דידע דמעברא שתא. דלא קרי לאדר שני סתם ומתני' בשאינו יודע מעיבורה (ומסתר) עד אדר. (ו)אדר ראשון מיקרי אדר:

ליקוטי רש"י

הבכירה בג'. דאשונה ולקמן מפרש למאי הלכתא ניקמו יוהא יש טו ג' זמני גשמים. אפילה. אחרונה כמו (שמות טו) כי אפילות הנה. רבי יהודה אומר. בכירה כו' ממרתון ובינונית כי"ג ואפילה בכ"ג ומלולו הני מלגתא יוהא קרי לה. אין היחידים מתענין כו'. דאמרי' בפמוך שלשה לתתענות ומוחלא ומזן שלשה כראש חדש לא ליחידים להתענות. יחידים.

*) עד ראש חדש אדר עד ראש חדש אדר ראשון עד סוף אדר עד סוף אדר ראשון. כך היא עיקר הגירסא. וטעמא משום דאדר קתמא דראשון משמע. ואיכא דגרסי עד סוף אדר עד סוף אדר שני דמשמע ליה דשני אדריס כחדא אחד הן הילכך כי אמר עד ראש מתסר עד ראש חדש אדר ראשון וכי אמר עד סוף מיתסר עד סוף אדר שני: **גמ' אלמא סתמא דאדר ראשון הוא.** לגירסא קמא דכתיבא במתניתין אמי שפיר דהא תנן דמין באומר עד ראש מין באומר עד סוף דראשון משמע. ולאידך גוסא נמי נראה לי דהכי קאמר כיון דכחדא אחד חשיב להו תנא אלמא כל מנייניהו לאדריס לאדר ראשון הוו ומני ר' יהודה היא דאמר אדר ראשון כותב סתם ואין הכי נמי אליבא דכשעומד בעברה באדר שני אם רצה מוכה לאדר ראשון אלא שכשהוא רוצה למנות לאדר שני כותב שני. אבל כר"מ לא אמוקמא מתניתין דכיון דקאמר סתמא אדר שני משמע ולא ראשון אלמא [אדם] באמי נפשיה חשיב ליה*): **והתניא.** גמיומא: **מכלל דרישא לא במעוברת עסקינן.** בחמיה והא תנא עד ר"ח אדר ראשון דמשמע דאיכא שני אלא ודאי כולה במעוברת עסקינן מיהו רישא מיירי דלא ידע בעבורה הלכך כי אמר עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר ראשון משמע דהא לא ידע דאיכא אדר שני וסיפא דקתני אדר שני ואם היתה השנה מעוברת ה"ק אפילו היה יודע בשעת נדרו שהיתה שנה מעוברת כי אמר עד אדר אדר שני משמע. ולאידך נסתא דגרסינן במתני' עד סוף אדר עד סוף אדר שני קשה בעיני כיון דמוקמי' למתני' בדלא ידע דמעוברת שנה אמאי מתסר עד סוף אדר שני: **ולענין הלכה** כיון דקי"ל (עירובין מו:) דר' מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה נקטינן דסתמא דאדר ראשון משמע הילכך מי שעומד באדר שני וכותב אדר סתם השטר מוקדם ופסול דסתם אדר ראשון משמע הילכך לריך הוא שיכתוב באדר שני ובאדר ראשון כותב סתם מין בגיטין מין בשטרות: **מתני' שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין.** דהיינו עד ליל הפסח לאוקמינן בתר אוקמתא שלא נתכוון ליאסר בגילי הפסח בין אע"פ שלפי לשון נדרו משמע דאסור דהא אמר עד שיהא: **עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** דהיינו ערב יום הכפורים כדתנן נפרק אומו ואת בנו (מולין פג.) ר' יוסי הגלילי אומר אף ערב יום"כ בגליל. והא עדיפא מקמיימא שהרי אינו מגיע איסורו עד הלוס וכי קתני עד ליל הלוס לאו דוקא שהרי אוכל הוא מבערב אלא עד סעודה של ליל הלוס קאמר: **שדרך בני אדם לאכול שום.** בערב שנת מתקנת עזרא [כ"ק פב.]: **ולענין הלכה** כתב הרמב"ן ז"ל דלית הלכתא לא כאמא ולא כבתרא דרבנן פליגי עליהו דעד כאן לא סתם לן תנא לא אלא במילתא דמוכח כדקתני סיפא דהיו מסרבין אי נמי כי הא דתנן לעיל (עה:) טען והזיע דמודו בה רבנן משום דאומדנא דמוכח הוא וכדפרישית בדוכתא ומכי אודו ליה רבנן לר' יהודה בהני אתא איהו השתא ואוסיף אפילו בנודר עד שיהא פסח אע"פ שמשמע עד שיצא תולין בדבר להקל ואומרים אלא קבע לו זמן זה אלא כדי לקיים מצוה שעל היין בגיל זה ואתא בריש ואוסיף נמי דאפי' בשום דליתיה אלא תקנת עזרא אומדין אותו בכך ואפשר נמי דאתא פליג על ברא מיהו רבנן ודאי לית להו לא כאמר ולא כאמר ולא כבתרא [ב.] משמעמע תנא וסתים כאמירתא אלא בקילתא והכו דלא להוסיף עלה ותנן נמי לעיל [פ.] עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא ומדלא הדר ותני קושם שאני אוכל ושאני הולך עד הפסח וקתני סתם ש"מ סיפא בתר רישא גרירא דקתני יין אלמא קושם יין שאני טועם עד שיהא הפסח אע"פ שמשמע עד שיצא תולין בדבר להקל ואומרים אלא קבע לו זמן זה אלא כדי לקיים מצוה שעל היין בגיל זה ואתא בריש ואוסיף נמי דאפי' בשום דליתיה אלא תקנת עזרא אומדין אותו בכך ואפשר נמי דאתא פליג על ברא מיהו רבנן ודאי לית להו לא כאמר ולא כאמר ולא כבתרא [ב.] משמעמע תנא וסתים כאמירתא אלא בקילתא והכו דלא להוסיף עלה ותנן נמי לעיל [פ.] עד הפסח אסור עד שיגיע עד שיהא אסור עד שיצא ומדלא הדר ותני קושם שאני אוכל ושאני הולך עד הפסח וקתני סתם ש"מ סיפא בתר רישא גרירא דקתני יין אלמא קושם יין שאני טועם עד שיהא הפסח לרבנן עד שיצא הוא הילכך הלכתא כוותייהו עכ"ל ז"ל. אבל הרא"ה ז"ל כתב דהני נמי כיון דקתני להו גבי הלכתא פסיקתא דהיינו כולהו דיני דאומדנא דמייתי בתר הכי נמי הלכתא מינהו ואע"ג דתנן לעיל עד שיהא הפסח אסור עד שיצא אפשר דלא אקושם יין קאי ואי נמי אחרת דעלה קאי אחריני תנא עד עד שיתן. וה"ה נמי דפליג אקמייתא דאסור עד שיטול והכי איתא בירושלמי [ה"ז]. כבר פרשתי משנה זו בפרק ארבעה נדרים (לעיל כא.) בתוכחה גס"ד: **לשאת את בת אחותו.** משום דמצוה הוא כדאמרינן פרק הבא על יבמתו (יבמות סב:) הנושא את בת אחותו עליו הכתוב אומר [ה"ז] אז תקרא ויי' יענה: **שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתיה.** ולא שיהא אסור בכניסה הבית ונעיימת טיפת צונן: **תוספתא** (סוף פ"ד). היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו ממשתה ואמר קונם ביתך שאני נכנס תוך המשתה אסור אחר המשתה מותר:

*) שיך לע"ל **) ע"כ שיך לע"ל

הדרן עלך קונם יין

מתניא. סיוט: הכותב עד ר"ח אדר. סתם עד ר"ח אדר הראשון קאמר מדקתני אם היתה שנה מעוברת וכו' מכלל דרישא דקתני עד ר"ח כו' לאו במעוברת עסקינן בתמיה הא מדקתני עד אדר הראשון מכלל דבמעוברת עסקינן ומאי שנא רישא ומאי שנא סיפא: **אלא שמע מינה רישא דלא ידע דמיעברא שתא.** וכי נדר לשם אדר הסמוך לשבט קאמר הילכך (ה) עד אדר הראשון. וסיפא מיירי בידע דשנה מעוברת היא דהכי משמע אם היה יודע שהשנה מעוברת אסור עד ר"ח אדר הסמוך: **מתני' שלא נתכוון זה שלא לשתות אלא עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין.** דולמי רוצה הוא לשתות ד' כוסות של יין בלילי פסח שכל אדם שותין: **אלא עד לילי צום שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** עד אותה לילה אסור לאכול בשר: **עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר.** ורוצה לאכול עמהן: **עד לילי שבת.** ובלילי שבת אותר: **שדרך בני אדם לאכול שום.** והיינו לילי שבת: זהו כבודי. שלא אטול ממך: **ויאמר** ו. המדיר הריני כאילו נתקבלתי מה שנקשתי ממך: הרי אלו מותרות לידונות ממנו. שאר הנאה: **אלא לשם אישות.** שנדר שלא תהנה ממנו דרך אישות: **שלא נתכוון זה.** המסרב ט אלא לאכילה ושתיה זה. המסרב ט אלא לאכילה ושתיה המרובה וכי אמר זה קונם לעמך כו' לא נתכוון לידור הנאה ממנו אלא לאכילה ושתיה מרובה נתכוון:

הדרן עלך קונם יין

והתניא [ו] עד ר"ח אדר עד ר"ח אדר הראשון אם היתה שנה מעוברת עד ר"ח אדר השני מכלל דרישא לאו במעוברת עסקינן [ז] שמע מינה הא דפשיטא ליה דמעברא שתא הא דלא ידע: **מתני'** [א] ר' יהודה אומר קונם יין שאני טועם עד שיהא הפסח (ח) לא נתכוון זה אלא עד ליל פסח עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין אמר קונם בשר שאני טועם עד שיהא הצום אינו אסור אלא עד לילי צום שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול בשר ר' יוסי בנו אומר קונם שום שאני טועם עד שתהא שבת אינו אסור אלא עד לילי שבת שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך בני אדם לאכול (ט) בשום [ב] האומר לחבירו קונם שאני נהנה לך אם אין את בא ונוטל לבניך כור אחד של חטין ושתי חביות של יין הרי זה יכול להפר את נדרו שלא ע"פ חכם ויאמר לו כלום אמרת אלא מפני כבודי זהו כבודי [ג] וכן האומר לחבירו קונם (נ) שאת נהנית לי אם אין את בא ונותן לבני כור של חטין ושתי חביות של יין ר"מ אומר אסור עד שיתן וחכ"א [ג] אף זה יכול להפר את נדרו שלא ע"פ חכם ויאמר לו הרי אני כאילו נתקבלתי (ד) [ד] היה מסרב בו לשאת בת אחותו ואמר קונם שהיא נהנית לי לעולם וכן המגרש את אשתו אומר [ב] קונם אשתי נהנית לי לעולם הרי אלו מותרות להנות לו שלא נתכוון זה אלא לשום אישות [ה] היה מסרב בחבירו שיאכל אצלו [ו] אמר קונם לביתך שאני נכנס טיפת צונן שאני טועם לך מותר ליכנס לביתו ולשתות ממנו צונן שלא נתכוון זה אלא לשום אכילה ושתיה:

הדרן עלך קונם יין

עין משפט נר מצוה

מא א טו"ד סי' רכ: **מב** ב ג מי' ס"ח מהלי' נדרים הל"י"ד סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי' רלג סעי' כ:
מג ד מי' שם הל"ש וסמג שם טוש"ע יו"ד סי' ריח סעי' ג:
מד ה מי' שם הל"י טוש"ע שם סעי' ד:

תוספות

והתניא. גמיומא: **מכלל דרישא לא במעוברת.** בחמיה. הא דלאי ממעוברת אייתי דהא קתני עד אדר לאשון אלא רישא דלא ידע דמעוברת, סיפא דידע דמעוברת ונדר, עד אדר שני (ו)קאמר דאדר סתם של משוברת הייט אדר שני דהדם העיטור אדר לאשון הוא ולא אדר שני. תדע שהרי אדר הראשון משלשים יום [ב] שני מכ"ע ועוד דמצילה ופורים בשני אלמא לאשון תוהם העיטור: עד ר"ח אדר הראשון. דסתם אדר הוא אדר הראשון: **שלא נתכוון זה אלא עד [שעה] שדרך בני אדם לשתות יין.** דהייט עד לילי הפסח דבליל פסח יש לנו לומר שלא אסר עצמו: **עד שיהא הצום.** לוס הטבור: **עד לילי הצום.** דהייט סעודה של [ערב] יום הכפורים דהגילין לאכול בשר בדאיתא בתוליין (דף פג.) רבי יוסי הגלילי אומר אף ערב יום הכפורים: שדרך בני אדם לאכול שום. מתקנת עזרא שיאכלו שום בע"ש [כ"ק פב.]: **האומר לחבירו כו'.** דבריס שבלב כי הני דמוכחי הויין דבריס, ואע"פ שלא פירש כמו שפירש הפיגע ליה: בור אחד של חטין וכו'. הני תרי בני נתפרשו למעלה בפרק ארבעה נדרים (דף כד.): **ר"מ אומר [אסור] עד שיתן.** אבל בריש מודה דקאמר [סם] אין אתה כח ומטל וחה רגלות שאמר זה הוא בנודי וחיתרא מעלה הוא, אבל הכא אין רגלות לומר התקבלתי מאחר שמפליגו שיתן לנו: **לשאת בת אחותו.** תורתא דמילתא נקט כדאמר (יבמות סב:) הנושא בת אחותו עליו הכתוב אומר אז תקרא וה' יענה: **שלא נתכוון זה להכנס לביתו אלא לאכילה ושתיה.** דעדיה גדולה שמפליגו שיתן לנו:

הדרן עלך קונם יין

הגהות וציונים

ו) ג"ל **אלא** שמע מינה (הגי"ש): **ב)** [ג"ל **ואמר**] (גלרון): **ג)** ג"ל **דלא** (הגי"ש): **ד)** בכת"י נוסף **אלא.** [וכע"ז ברש"ש]: **ה)** בהגי"ש נוסף **משום דחדש העיבור אין פחות משלשים:**

מסורת הש"ס עם הוספות

ו) [תוספתא פרק ד], **ב)** [לעיל כד.], **ג)** [שם וגיטין עד.], **ד)** לעיל כא., **ה)** ישעיה נח ט, **ו)** וע' שבועות כו ע"ב.

הגהות הב"ח

(ח) במשנה עד שיהא הפסח אינו אסור אלא עד ליל פסח שלא נתכוון זה אלא עד שעה שדרך כל"ל: **(ב)** שם לאכול שום כל"ל ואות ב' ממתק: **(ג)** שם דאומר לחבירו קונם שאתה נהנה לי (עד): **(ד)** שם היו מסרבין בו לשאה: **(ה)** רש"י ד"ה אלא שמע וכו' הילכך אסור עד אדר הראשון:

פירוש הרא"ש

מכלל דרישא לאו במעוברת עסקינן. אם כן מאי אדר לאשון דקאמר אלא ודאי ה"ק אם היה יודע שהיא מעוברת, ורישא בלא ידע: **אינו אסור אלא עד ליל פסח.** שלא נתכוין לאסור עצמו בד' כוסות כיון שכל העולם שותין יין. והא דאמרי לעיל (ם ע"א) עד שיהא אסור עד שיצא הייט בשאר דברים חוץ מיין. וכן בשר בערב יום כפור דגילין לאכול כדאמרינן (ברכות ח:) כל האוכל ושותה בע' ט מעלה עליו הכתוב אומר ולמדתי ועשיתי, ותנן במסכת תולין (דף פב.) וכדברי רבי יוסי הגלילי אף ערב יום הכפורים בגליל. וכן שום בע"ש בתקנת עזרא (כ"ק פב.): **זהו כבודי.** שאפרנס בני מעלי: **ר"מ אומר.** לעיל פירשתי דר"מ מודה ברישא: **את בת אחותו.** שהיא בת גילו: **שלא נתכוון זה אלא לשם אכילה ושתיה.** ומיהו גם באכילה ושתיה מותר כיון שלא הוציאם מפיו ומבדר מעיון שיוצא בשפתיו בדבריו (במדבר ל, ג) כל היוצא מפיו יעקיים[1]. ולא דמי לריחם לתשובה בכלל הגאות אחיתה:

הדרן עלך קונם יין

ליקוטי רש"י

הרי זה יכול. המודר לחבירו נדרו בעצמו שלא ע"פ חכם שיכול לומר לו המודר לנוס אמרת לימן לגני כך וכך אלא בשביל כבודי. זהו כבודי. יומר שלא אקבל שאיני לריך וכבר הותר הנדר (לעיל כד.): **קונם שאת נהנית לי.** קונם הבא עליך כל הנאה שתהנה ממני. אף זה. אם רלה המדר יכול לאחיתרי מחילו אלא שאלה אחרת מכם ואומר לו הריני כאילו התקבלתי [נגיטין עד.]: **כאילו נתקבלתי.** הריני מחזיר לך טוסה כאילו התקבלתי ממך (לעיל שם). היה מסרב. שהיה מפליגו לאכול אצלו מעצו. קונם לביתך שאני נכנס. שנדר שלא יכנס לבתו. ביפת צונן שאני טועם. שלא לאכול אצלו כלום. מותר וכו' ולשתות ממנו צונן. אבל לא אכילה מרובה. שלא נתכוון זה. המסרב אלא לשום אכילה מרובה שיקשה אצלו הרבה ולשון טיפת נוקן לא נתכוון זה [אלא לשתיה מרובה אבל לא שתיה] שתיה מועטת [לעיל כא.].